

Klimaskifte for jordvernet

Landbruksdirektør Jon Ola Syrstad, Rogaland, leder
Landbruksdirektør Astrid Aass, Buskerud
Direktør Arne Bardalen, Norsk institutt for skog og landskap
Fylkeslandbruksstyreleder Kari Munthe, Akershus
Rådgiver Ragnhild Saakvitne, Eidsberg kommune
Seksjonssjef Geir Grønningsæter, Statens landbruksforvaltning
Avdelingsdirektør Geir Dalholt, Landbruks- og matdepartementet

Sekretariat:

Gunnar Prøis, LMD (*t.o.m. 17.08.07*),

Brynhild Resell, LMD (*f.o.m. 17.08.07*), og

Frode Davidsen, SLF

Gruppas arbeid:

1. Innspill til arbeidet med ny plan- og bygningslov (se vedlegg i rapporten)
2. Tematiske møter med landbruks- og miljøorganisasjoner og samferdselsmyndigheter.
3. Innhente innspill til nye virkemidler
4. Vurdere status og foreslå virkemidler for et sterkt jordvern – se rapporten

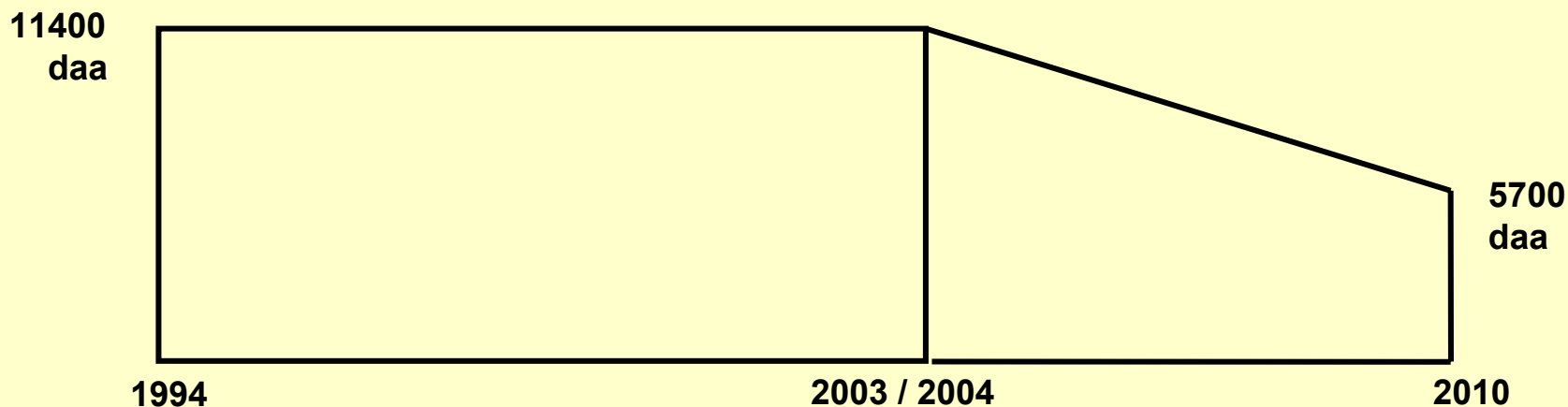
Et sterkt jordvern er nødvendig fordi:

- våre etterkommere skal ha muligheten til å produsere egen mat på egen jord
- klimaforandringene vil endre forutsetningene for matproduksjon over hele kloden
- økt etterspørsel etter matvarer, blant annet i folkerike land som Kina og India, gir økt behov for arealer til jordbruk
- nok mat, trygg mat, kortreist mat og god mat blir en viktigere del av vår livskvalitet
- økt etterspørsel etter biodrivstoff vil kunne legge beslag på store jordbruksarealer verden over
- et aktivt jordbruk er grunnlag for lokal bosetting, foredling og verdiskaping, og for den store matvareindustrien
- levende bygder og velpleide kulturlandskap er viktig for norsk identitet og for Norge som reisemål
- lokal produksjon basert på lokale genressurser reduserer faren for spredning av sykdommer og fremmede arter
- jorda i Norge kan produsere mat til millioner av mennesker lenge etter at Nordsjøen er tom for olje og gass

Status i arbeidet med å nå halveringsmålet

Jordverngruppa mener at det nasjonale jordvernmålet må forstås slik:

- "De mest verdifulle jordressursene" er **dyrka mark**
- Omdisponeringsnivået pr. 2010 kan ikke overstige **5 700 daa dyrka mark**, for at jordvernmålet kan sies å være nådd

Status i arbeidet med å nå halveringsmålet

- Det ble registrert omdisponert 11 653 dekar dyrka mark i 2004, 6 657 dekar i 2005 og 7 643 dekar i 2006.
- Tallene for registrert omdisponert areal er usikre. Vi vet at tallene for 2005 og 2006 er lavere enn de reelle, grunnet underrapportering, jf. SLF-rapport 16/2006 og 20/2007.
- Takten på omdisponering av verdifulle jordressurser er høyere enn det politiske målet tilsier.
- Det er usikkert om målet om å halvere omdisponeringen innen 2010 vil kunne nås.

Eksisterende virkemidler

- Planprosessene er hovedarena for arealforvaltning
- Pbl har virkemidler, men de blir ikke utnyttet godt nok:
 - Kommunene prioriterer ikke jordvern tilstrekkelig
 - Regionale organer bruker ikke innsigelse/klage i stor nok grad
 - Viktige nasjonale hensyn mekles bort for regionale kompromisser
- Riksrevisjonen dokumenterer at utviklingen ikke er i tråd med nasjonale mål og retningslinjer – jfr Dok. nr. 3:11
- Jordverngruppa mener at dagens jordlov ikke ivaretar jordvernet godt nok
- Jordvernet har ikke sterk nok vekt i samferdselssaker – transportutbygging som legger til rette for å dreie utbyggingsmønsteret må prioriteres bl.a. i NTP

Forslag til nye virkemidler

1. Det utarbeides et informasjonsprogram med sikte på å "vinne hjertene" for jordvern.
2. Det gis støtte til Planlovutvalgets forslag om styrking av virkemidler i plan- og bygningsloven som gir anledning til å regulere arealbruken, herunder ivareta jordvern
3. Det tas initiativ fra sentrale myndigheter til igangsetting av regionale planprosesser
4. Det utarbeides nye Rikspolitiske retningslinjer for jordvern

Forslag til nye virkemidler

5. Jordlova styrkes som virkemiddel for jordvern:
 - landbrukets bygninger underlegges kravet om omdisponeringstillatelse
 - beslutningen om overføring av avgjørelsesmyndigheten til kommunene vurderes på nytt
 - lovhjemmel for Fylkesmannen til å føre tilsyn med kommunene
6. Det utarbeides en hjemmel for vern av jordressurser
7. Sentrale myndigheter må i Nasjonal Transportplan sørge for å prioritere utbygging av transportsystemet som er nødvendig for å dreie utbyggingsmønsteret mot områder med mindre arealkonflikter

Forslag til nye virkemidler

8. Dokumentasjonen av arealverdiene, og kunnskapen om utviklingen i arealbruken, må forbedres
9. Prioriteringen av jordvernet i styringsdialogen mellom LMD/SLF og Fylkesmannen må gjøres enda klarere enn i dag. Styringsdialogen med FLS styrkes
10. Uavhengig av forvaltningsreformen må det beholdes et sterkt kompetansemiljø for landbruks-, areal- og ressursforvaltning på statlig regionalt nivå, for å sikre ivaretagelsen av den nasjonale jordvernpolitikken.
11. Det utarbeides et nytt og ambisiøst politisk mål for ytterligere reduksjon i omdisponeringen av dyrka mark.

En klump jord

En klump jord er en helligdom
på like fot med Stonehenge, Keopspyramiden,
Milanos katedral og Taj Mahal.
En klump jord vi ikke har drept
og strødd for ørkenvinder,
har et fruktbart mørke, tett av liv,
verdifulle enn børsen
i New York, London og Tokyo.

Harald Sverdrup

